

Борисов Назарій Павлович

студент гр. ФФзм-11, ФФО, ЗУНУ, м. Тернопіль

Науковий керівник: к.е.н., доцент Коваль С. Л.

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

Місцеві бюджети є фінансовою основою розвитку територіальних громад, при цьому їх доходи є інструментом реалізації бюджетної політики на місцевому рівні. Саме тому, завдання забезпечення достатнього обсягу доходів місцевих бюджетів для виконання обов'язків та функцій покладених на органи місцевого самоврядування є надзвичайно актуальним.

Іноземні країни, пройшовши еволюційний шлях розвитку своїх податкових та бюджетних систем, вже запровадили дієві методи і засоби управління місцевими бюджетами та процесами справляння податків. Саме тому, як позитивний, так і негативний зарубіжний досвід також може бути корисним для вироблення ефективної політики формування місцевих бюджетів в Україні. Втім, повне запозичення навіть найкращих механізмів та способів побудови місцевих бюджетів не обіцяє позитивних змін в українському суспільстві. Отож, зміна підходів до формування системи самоврядування повинна бути поміркованою і узгодженою із історичним досвідом, сучасним станом та цілями розвитку зазначеної системи [1, с. 33].

Основним джерелом доходів місцевих бюджетів є податки, причому у різних країнах існує їх різна кількість. Так, у Великобританії існує один місцевий податок, який справляється з нерухомого майна. В інших країнах функціонує дещо більше податків, зокрема: у Німеччині – приблизно 45, Франції – понад 50, в Італії – більше 70, у Бельгії – перевищує 100 податків і зборів [2, с. 57].

Значним джерелом доходів місцевих бюджетів є місцеві податки, які у розвинених країнах поділяються на такі групи:

- прямі податки на нерухоме та рухоме майно, земельні ділянки, екологічний, з власників транспортних засобів тощо;
- прямі податки на доходи фізичних та юридичних осіб, спадщину, дарування;
- непрямі податки на продаж акцизи на бензин, тютюн, спиртних напоїв, на роздрібний продаж тощо;
- цільові збори та мита на прибирання та вивіз сміття, за паркування автотранспорту, за полювання і риболовлю, з власників собак тощо [3, с. 41].

У Франції серед місцевих податків виділяють чотири, які становлять найбільшу частку: податок за землю забудованої ділянки, податок за землю незабудованої ділянки, податок на житло, професійний податок. Так, податок за землю не сплачується з об'єктів державної власності, а також від його сплати звільняються особи віком більше 75-ти років та особи, які одержують громадську допомогу або виплати у зв'язку з інвалідністю [4, с. 36].

У системі місцевих податків важливу роль займає майновий податок, оскільки ухилитися від сплати цього податку є досить важко. Практика зарубіжних країн свідчить про зарахування до податкової бази і рухомого майна (транспортні засоби, обладнання та устаткування). Середня питома вага місцевих майнових податків у доходах місцевих бюджетів у федеративних країнах становить 50% та в унітарних – 30%. Так, у Нідерландах, США та Канаді частка цих податків складає 70% від сумарних податкових надходжень місцевих бюджетів, а у Великобританії вона становить понад 90% [5, с. 238].

Перевагою місцевих і регіональних податків на доходи та прибутки є принцип справедливості з позиції платоспроможності. У зарубіжних країнах широко застосовується практика використання прогресивних ставок оподаткування, коли вищі доходи оподатковуються за вищими рівнями ставок.

В окремих зарубіжних країнах запроваджено місцеві податки на прибуток місцевих підприємств (Австрія, Німеччина, США, Іспанія, Італія та інші). Також справляються податки на підприємницьку діяльність, питома вага яких у складі ВВП коливається від 0,1% (в Італії та Іспанії) до 0,6% (в Швейцарії), а у загальних місцевих податкових надходженнях їхня частка становить від 1,7% (в Данії) до 15% (у Бельгії та Німеччині) [6].

Неподаткові доходи відіграють меншу роль серед доходів місцевих бюджетів – їх питома вага становить 10–25% [7, с. 13]. До їхнього складу належать доходи від власності, продажу нерухомості, комерційної діяльності, грошових зборів, штрафів. Меншою є частка доходів від користування місцевим транспортом, автомобільними шляхами, водою, електроенергією, газом тощо. Так, у США і Франції вона становить всього 2%, в Німеччині і Японії – 6%, а у Великобританії – 7% [8, с. 407].

Отже, проаналізувавши зарубіжний досвід формування доходів місцевих бюджетів, можна зробити висновок, що кожна країна обирає свої методи наповнення місцевих бюджетів, що обумовлено історичним досвідом, сучасним станом та цілями розвитку країни. На нашу думку, вивчення зарубіжного досвіду формування доходів місцевих бюджетів є доцільним для подальшої адаптації застосування в Україні.

Список використаних джерел:

1. Барановська Н. І. Зарубіжний досвід формування податкових надходжень місцевих бюджетів. *Economy and customs and legal relations*. 2018. Edition 8, December, P. 33–39.
2. Макогон В. Д. Формування доходів місцевих бюджетів у зарубіжних країнах. *Наукові праці НДФІ*. 2008. № 1 (42). С. 56–57.
3. Івашко О. А. Проблеми та напрями вдосконалення податкової політики України. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Сер.: Економіка. 2011. Вип. 16. С. 38–42.
4. Пастернак О. М. Імплементация закордонного досвіду у сфері муніципальних відносин. *Право і Безпека*. 2012. № 1. С. 35–39.

5. Крисоватий А. І., Іванов Ю. Б., Десятнюк О. М. Податкова система: навчальний посібник. Тернопіль: Карт-бланш, 2004. 331 с.

6. Королюк Б. М. Зарубіжний досвід функціонування місцевих фінансів та перспективи його застосування в Україні. URL: <http://libfor.com/index.php?newsid=2308>.

7. Большенко С. Ф., Никифорова Н. І. Особливості формування місцевих бюджетів в європейських країнах. *Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»*. 2009. № 6. С. 12–18.

8. Мацедонська Н. В., Вансович А. В. Світовий досвід бюджетного планування та його впровадження в Україні. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. № 19. С. 406–409.